

2023 – Weerbaar.
Waakzaam. Wendbaar.

2023 – Weerbaar.
Waakzaam. Wendbaar.

Weerbaar. Waakzaam. Wendbaar.

We leven in woelige tijden. De oorlog in Oekraïne is voelbaar tot in onze huiskamers, kantoren, bedrijven, gemeentehuizen. Tot in dit provinciegebouw. Ja. De uitdagingen zijn enorm.

Meer dan ooit moeten we wendbaar zijn. Om flexibel in te spelen op de snel veranderende omstandigheden. Meer dan ooit moeten we waakzaam zijn. Om nieuwe opportuniteiten niet te missen. Om doordacht de juiste prioriteiten te kiezen. Met één oog gericht op vandaag, en het andere op morgen.

Ja, we bevaren woelige wateren. Maar als één Vlaamse provincie zich in het verleden weerbaar heeft getoond, dan is het Limburg wel. We veerden recht na de sluiting van de mijnen. We veerden recht na de sluiting van Ford Genk. Meer nog: we groeiden. We innoveerden. We werkten samen. En vonden onszelf opnieuw uit. Telkens weer.

Weerbaarheid. Waakzaamheid. Wendbaarheid.
Ze zijn aanwezig in ons beleid voor 2023.

Een beleid dat voortbouwt op de voorbije jaren. Dat zich richt op de doelstellingen uit ons meerjarenplan. Maar dat tegelijk ook rekening houdt met een nieuwe realiteit. Een realiteit die we naar onze hand kunnen zetten. Als we samenwerken. Weerbaar. Waakzaam. Wendbaar.

1

Provinciegriffier Wim Schoepen, de gedeputeerden Tom Vandeput, Igor Philtjens, Bert Lambrechts en Inge Moors, gouverneur-voorzitter Jos Lantmeeters

Limburg financieel bewaken

We moeten het niet meer zeggen: 2022 was financieel een uitdagend jaar. Op tal van vlakken explodeerden de prijzen. Een gevolg van de geopolitieke toestand en wereldwijde economische situatie.

Hogere energie-uitgaven

In 2022 stegen de energie-uitgaven van de provincie sterk. De oorlog in Oekraïne joeg de energieprijzen de hoogte in. We zagen onze energie-uitgaven meer dan verdubbelen. Dit dwong ons om in de meerjarenplannen een correctie door te voeren in de energiekredieten voor 2023. We schreven in het meerjarenplan voor ruim 1,6 miljoen euro bijkomend krediet in voor gas, elektriciteit en andere brandstoffen. Dit gebeurde op basis van de ramingen enerzijds en de effectieve meerkosten tot vandaag anderzijds.

De prijzen fluctueren nog altijd sterk. Daarom beperkten we de correctie tot het jaar 2023. Verdere correcties volgen mogelijk later – in functie van noodzaak én op basis van nieuwe actuele cijfers.

Hogere bouwkosten

Ook de bouwkosten vallen hoger uit dan gepland. Zowel bij lopende bouwprojecten als bij projecten in de steigers. De reden? Het transport van materialen werd in 2022 fiks duurder. De wereldwijde lockdowns veroorzaakten problemen in de toeleveringsketen. Hierdoor vertraagde het productieproces. Dat resulteerde in een lager aanbod van bouwmaterialen op de markt. Net op een moment dat de vraag sterk steeg.

De prijzen stegen ten opzichte van 2018: het moment van de budgettering. Een algemeen plan van aanpak drong zich daarom op. Van een aantal grotere projecten stelden we intussen de ramingen voor bouwkosten bij. Zo schreven we voldoende middelen in voor de bouw van de Provinciale Kunstschool, voor andere grote bouwprojecten zoals het begijnhof in Hasselt, be-MINE, het bezoekerscentrum van Provinciaal Domein Nieuwenhoven en voor fietsinfrastructuur.

Hogere lonen

De inflatie drijft ook de loonkosten omhoog. In 2022 werd de spilindex in België al enkele keren overschreden. Dat leidde automatisch tot vijf indexeringen van de salarissen. Voor 2023 voorspelt het Federaal Planbureau drie bijkomende indexeringen. Waarschijnlijk in februari, april en september.

Voor de lonen van onze medewerkers schreven we daarom voor ruim 14 miljoen euro aan extra middelen in. Daarnaast voorzien we bijkomend krediet voor de stijging van de kosten voor de lesgevers in onze politieschool.

Een veerkrachtig personeelsbeleid

Na een uitgebreid consultatietraject met medewerkers en representatieve vakbondsorganisaties voerden we dit jaar een nieuw en duurzaam telewerkbeleid in. Op hetzelfde elan zetten we de SONAR-welzijnsenquête in de steigers. Hiervan willen we de actieplannen uitwerken in de eerste helft van 2023.

Beide initiatieven maken onlosmakelijk deel uit van een modern en veerkrachtig personeelsbeleid. Ook in 2023 staan er ons een paar grote uitdagingen te wachten. Het nieuwe Besluit van de Vlaamse Regering over de rechtspositieregeling biedt ons de kans om ons provinciebestuur nog weerbaarder en wendbaarder te maken en onze beleidsdoelstellingen te realiseren.

Dit moet evenwel gefaseerd gebeuren – zowel doorheen 2023 als 2024. Het vergt een slimme inzet van de beschikbare financiële middelen. Zeker met het oog op de verwachte bijkomende indexeringen. Het extra ingeschreven budget van ruim 14 miljoen euro laat nog enige marge om ons veerkrachtig personeelsbeleid ook volgend jaar verder vorm te geven.

Financiële wendbaarheid tonen

Bijkomend krediet voor gas, elektriciteit en andere brandstoffen.
Bijkomend krediet voor onze bouwprojecten en fietsinfrastructuur.
Extra middelen voor de lonen van onze medewerkers.

De economische uitdagingen voor de provincie zijn torenhoog. We kunnen er niet blind voor zijn. Maar we mogen het hoofd ook niet laten hangen. De provincie nam verschillende maatregelen om haar financiële wendbaarheid maximaal te behouden. Met succes! Ons meerjarenplan is financieel opnieuw in evenwicht. We komen tegemoet aan al onze verplichtingen. Zowel op korte als lange termijn. Van een sluitend jaarlijks budgettair evenwicht tot een probleemloze aflossing van onze financieringen. Een overzicht van de belangrijkste cijfers.

Exploitatiekosten

Voor volgend jaar voorzien we ruim 215 miljoen euro aan uitgavekredieten in exploitatie. Het grootste deel hiervan zijn personeelsuitgaven (68 % of 146 miljoen euro). Ruim de helft hiervan zijn uitgaven voor onderwijzend personeel in onze provinciale scholen. Deze loonkosten recupereren we van Vlaanderen. Ruim één derde – of 52,5 miljoen euro – voorzien we voor lonen van eigen medewerkers. 11,5 miljoen euro gaat naar de betaling van de pensioenbijdragen.

Eigen werkingsuitgaven

Onze eigen werkingsuitgaven voor 2023 ramen we op 41,1 miljoen euro. Een substantieel deel hiervan is bestemd voor de werking van onze onderwijsinstellingen. Maar ook voor de werking en het dagelijkse onderhoud van onze eigen diensten en gebouwen.

Werkingsstoelagen en subsidies

We voorzien in 2023 ruim 26 miljoen euro aan middelen voor onze partners via werkingstoelagen en andere subsidies in diverse domeinen: toerisme, economie, landbouw en natuur.

Bijkomende inkomsten

In 2023 genereren we ook bijkomende inkomsten. De indexerings van de Vlaamse opcentiemen onroerende voorheffing is goed voor een extra ontvangst van ongeveer 78 miljoen euro. De provinciale belastingen hebben we bewust niet geïndexeerd en verhoogd. Ze blijven ongewijzigd en worden geraamd op 21 miljoen euro.

Investeringskrediet

In 2023 voorzien we 78 miljoen euro aan investeringskrediet. 52 miljoen euro hiervan zijn eigen investeringen, 26 miljoen euro zijn investeringssubsidies aan derden. Belangrijke investeringsprojecten waar we ook in 2023 verder op inzetten zijn: fietspaden en fietssnelwegen, infrastructuurwerken in de provinciale scholen, de uitbouw van thematische campussen, be-MINE, het PLOT en onze waterlopen. Ook de herbestemming van het Hasseltse begijnhof krijgt concreet vorm. We investeren ook in onze provinciale domeinen Nieuwenhoven, Dommelhof en Bokrijk.

Limburg ruimtelijk versterken

Dat we waakzaam zijn over onze financiële gezondheid, mag geen rem zijn op onze eerdere ambities. Zo blijft de provincie Limburg werk maken van gebiedsgerichte projecten. Denk hierbij aan het Kolenspoor, De Wijers, ... Zij zijn stuk voor stuk strategische troeven in de toekomstige ontwikkeling van Limburg.

Ruimtepact 2040

De opmaak van het beleidsplan Ruimte Limburg gaat de laatste fase in. Het Ruimtepact 2040 vormt het fundament van het ruimtelijk beleid van onze provincie voor de komende decennia.

We zetten in op een doordachte versterking van de Limburgse stedelijkheid. Weliswaar op maat van Limburg. Dat is nodig om de woonkwaliteit in heel Limburg te behouden en ons bijzonder ruimtelijk DNA te bewaren. We richten ons op meer stedelijke beleving, vitalere dorpskernen, de robuuste uitbouw van het Limburgs economisch netwerk, de creatie van kansen voor onze vrijetijdseconomie én de versterking van de open ruimte.

We kiezen resoluut voor een groeiscenario door de beschikbare ruimte anders in te vullen. En dat binnen drie thematische beleidskaders: Wonen in stads- en dorpskernen; Economische Ruimte; en Openruimteschakels. Deze drie beleidskaders bevatten zowel operationele beleidskeuzes voor de middellange termijn als actieprogramma's voor een thema of een gebiedsdeel.

In 2023 toetsen we het Ruimtepact 2040 Limburg-breed af via een openbaar onderzoek. We starten hiervoor een uitgebreide participatiecampagne. Op basis van de adviezen en ingediende zienswijzen passen we het beleidsplan aan. In het najaar 2023 stellen we het Ruimtepact 2040 definitief vast. Dit pact vormt voor alle Limburgse gemeenten hét fundament van een toekomstbestendig ruimtelijk beleid en woonbeleid.

De Woonacademie

Met de Woonacademie brengen we het Limburgse werkveld rond wonen samen. Via studiedagen en verdiepende sessies bieden we antwoorden op de woonuitdagingen van vandaag en morgen. Zo creëren we een draagvlak voor actuele woonthema's en wooninnovatie. De woonpartners beschikken over een platform om te informeren en te inspireren én om te bouwen aan een beleidsdomein-overschrijdend netwerk.

In het voorbije jaar zoomden we in op drie thema's: coöperatief wonen; wonen op gemeenschappelijke grond zoals in een Community Land Trust; en op het Pandschap. In het nieuwe werkjaar zetten we verder in op betaalbaar wonen.

2023 - Weerbaar.
Waakzaam. Wendbaar.

Oproep innovatieve woonprojecten

Betaalbaar wonen is ook de focus van een nieuwe projectoproep in januari. Met dit nieuwe subsidiereglement willen we onder andere verenigingen en instanties motiveren om innovatieve woonvormen te onderzoeken en te realiseren in onze provincie. De focus ligt hierbij op projecten die inspelen op innovatie, betaalbaarheid en kwaliteit.

Omgevingsvergunningen

Tussen 1 december 2021 en 30 november van dit jaar behandelde het provinciebestuur 760 aanvragen voor omgevingsvergunningen. Ook in 2023 neemt de deputatie haar decretale taken op inzake omgevingsvergunningen. Zowel in eerste aanleg als beroep. Een kwalitatieve dossierafhandeling binnen de wettelijke termijnen blijft hierbij absolute prioriteit.

Limburg juridisch ondersteunen

Binnen de Griffie zetten we de juridische ondersteuning van de diensten van het bestuur verder. Dat gebeurt met juridische adviesverlening naar diensten en beleid. Maar ook door de belangen van het bestuur te behartigen in procedures voor de rechtscolleges.

GAS-dossiers

De cel GAS binnen de Griffie blijft de gemeentebesturen ondersteunen in de behandeling van inbreuken op gemeentelijke GAS-reglementen. Op die manier helpen we lokale overlast te bestrijden. De provinciaal sanctionerende ambtenaren behandelen op dit moment GAS-dossiers voor 15 gemeentebesturen.

Limburg klimaatrobuust inrichten

Het is belangrijk om Limburg klimaatrobuuster in te richten. Daarom voeren we de strijd op tegen wateroverlast en droogte. We rollen de Blue-Dealprojecten verder uit en zetten in op een aangepast waterlopenbeheer. Dit alles vanuit een intensieve samenwerking met de betrokken actoren.

We willen ook méér bos realiseren dat bovendien klimaatsterk is. Dat maakt onze hele provincie weerbaarder tegen de opwarming van de aarde. Duurzaam bosbeheer kan echter niet eenzijdig. Een goede samenwerking is nodig. Daarom

groeperen en helpen we boseigenaars. Zodat er meer aandacht ontstaat voor de ecologische, economische en sociale rol van de bossen.

Natuurlijk werkt de provincie in dit kader ook verder aan de realisatie van het provinciale klimaatplan. Het ondersteunt bovendien de Limburgse gemeenten via concrete projecten en bij de implementatie van het lokale milieu- en klimaatbeleid.

Limburg leefbaarder maken

Voor mobiliteit ligt het accent in 2023 op een modal shift. En dan vooral van auto naar fietsverkeer. Door de ontwikkeling van kwaliteitsvolle en functionele fietsinfrastructuur motiveren we meer automobilisten om verplaatsingen met de fiets te doen.

Denk hierbij aan fietssnelwegen en de uitbouw van een Bovenlokaal Functioneel Fietsrouten netwerk. Maar ook aan het Kolenspoor dat volgend jaar concreet vorm krijgt. Dit duurzame, innovatieve en ecologische mobiliteitsnetwerk creëert verbindingen doorheen het hart van het Limburgse industriële mijnerfgoed.

Binnen de vervoerregio stimuleren we bovendien een betere samenwerking.

Natuurverbindingen

Het Provinciaal Natuurcentrum blijft werken aan de vergroening van schooldomeinen. Op vlak van natuurverbindingen legt het de klemtoon op de Vlaamse parken.

Ontwikkelingssamenwerking

Een duurzaam milieu- en ontwikkelingsbeleid. Eerlijke wereldhandel aan rechtvaardige prijzen voor lokale producenten. Emancipatie van achtergestelde bevolkingsgroepen, ... Het provinciebestuur ervaart ontwikkelingssamenwerking als een belangrijk thema. Door rechtvaardige internationale samenwerking in de aandacht te brengen, motiveren we ook de Limburgse bevolking om dit thema te omarmen.

Limburgse talenten ondersteunen

Het provinciale onderwijs vervult een unieke rol. Het richt zich op bijzondere doelgroepen en niches die traditionele aanbieders niet kunnen invullen.

2023 - Weerbaar.
Waakzaam. Wendbaar.

Daarom stimuleert de provincie, naast levenslang leren, een vlottere doorstroming van jongeren naar de arbeidsmarkt en een snellere invulling van knelpuntberoepen.

STEM-projecten opzetten

Eén op drie Vlaamse vacatures heeft betrekking op een STEM-beroep. Met diverse STEM-projecten blijven de provinciale secundaire scholen de exact-wetenschappelijke, wiskundige, ingenieurs- en technische opleidingen promoten. Bijzondere aandacht gaat hierbij nog altijd naar meisjes, kansengroepen, het doorstroomonderwijs en arbeidsmarktgericht onderwijs.

Het provinciaal onderwijs blijft ook sterk inzetten op duaal leren. Er zijn duale leertrajecten voor bouw en hout, mechanica, elektriciteit, tuin en milieu, auto, horeca en voeding.

Capaciteit verhogen

In de toekomst zal het aantal leerlingen in Limburg alleen maar stijgen. Een goede zaak. Op voorwaarde dat we de Limburgse scholen in perfecte conditie houden. En waar nodig bijkomende capaciteit creëren. Dat blijft een uitdaging. Een uitdaging die we graag aangaan, zoals twee recente bouwprojecten bewijzen.

De gloednieuwe provinciale campus in Maasmechelen is sinds dit jaar gebruiksklaar. In een uitdagende en aangepaste omgeving krijgen jongeren alle bagage mee om het te maken in technische (knelpunt)beroepen.

We denken ook aan kunstzinnige talenten. De eerste graad van de Kunsthumaniora in Hasselt krijgt een vernieuwd gebouw. De provincie diende bij Vlaanderen een aanvraag in om de sterk verouderde infrastructuur van De Wissel te moderniseren. Dat gebeurde via het DBFM-programma 'Scholen in Vlaanderen'. De Vlaamse overheid keurde de aanvraag goed.

Leerlingen optimaal ondersteunen

Het Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding (PCLB) kreeg een nieuwe organisatiestructuur. Hierdoor kan het nog efficiënter inzetten op een kwaliteitsvolle ondersteuning. Door optimale ontwikkelings- en onderwijskansen te installeren, versterkt het PCLB het leerproces en de onderwijsloopbaan van jonge talenten. Hiervoor werkt het nauw samen met leerlingen, ouders én leerkrachten. Dat gebeurt vanuit een onafhankelijke positie – altijd in het belang van de leerling.

Het PCLB zet ook resoluut in op nieuwe samenwerkingen. In 2023 bestendigt het de netoverstijgende samenwerking met de

andere Limburgse CLB's. Via een provinciaal georganiseerd ondersteuningscentrum legt het de basis voor de vooropgestelde werking van het Netoverschrijdend Regionaal Ondersteuningscentrum.

Levenslang leren

Leergierige volwassenen kunnen in verschillende campussen verspreid over de provincie provinciaal georganiseerde opleidingen volgen. Met dank aan de schaalvergroting en het nieuwe financieringssysteem in het volwassenenonderwijs. Vandaag zijn er in Limburg twee Provinciale Centra voor Volwassenenonderwijs: PCVO Limburg met campussen in Maasmechelen, Hasselt, Voeren en Dilsen-Stokkem en PCVO Moderne Talen in Hasselt.

Dankzij de samenwerking met CVO De Verdieping in Heusden-Zolder bieden we intussen in nagenoeg heel de provincie certificaat- en diplomagerichte opleidingen aan.

Veiligheidscampus ontplooiën

In 2023 ligt de focus voor het PLOT vooral op de afwerking van het Reddingscentrum Vicky & Alexis, en op de aanvang van de werken voor een nieuw opleidingsgebouw. Dit zijn de volgende stappen in de realisatie van de Limburgse Veiligheidscampus die midden 2024 tot volle ontplooiing zal komen.

Land- en tuinbouwsector versterken

De voedselproductie verzekeren: dat is de primaire taak van onze land- en tuinbouwsector. De economische rendabiliteit van deze productie staat echter meer en meer onder druk. Onstabiele marktsituaties, stijgende prijzen voor grondstoffen en energie, de toegenomen investeringsdruk om te voldoen aan alle milieu-eisen, ... Stuk voor stuk hebben ze een impact op de prijs van de primaire producten en op het agrarisch ondernemerschap. We willen onze land- en tuinbouwsector weerbaarder maken. Tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Tegen de grillen van de markten. Tegen de toegenomen concurrentiedruk.

Praktijkgericht onderzoek

De provincie blijft de Limburgse land- en tuinbouw ondersteunen in haar transitie naar een innovatieve en duurzame productie. Onder andere met praktijkgericht en wetenschappelijk landbouwonderzoek. De aandacht gaat hierbij in de eerste plaats naar de belangrijkste economische landbouwsectoren in Limburg: de fruitteelt, de akkerbouw, de wijnbouw en de intensieve veehouderij.

We versterken de Limburgse praktijkcentra in hun rol. Pcfruit, PIBO en PVL krijgen bijkomende middelen. Hiermee kunnen ze onderzoekstopics opnemen. Denk bijvoorbeeld aan precisielandbouw, klimaatrobustheid, droogteresistentie en alternatieve teelten zoals vezelhennepe.

Om dit Limburgs praktijkgericht onderzoek voor de toekomst in Limburg te verankeren, werken we aan een coördinerend overlegplatform tussen de drie praktijkcentra, het Centrum voor Innovatief Agrarisch Ondernemerschap (CIAGO) en Agropolis. Zo bouwen we als het ware een kennisketen uit: van praktijkgericht onderzoek tot businessondersteuning in een aangepaste infrastructuur.

CIAGO

Om extra toegevoegde waarde in de primaire sector en de voedingsindustrie te creëren, moeten we ook premature businessideeën alle kansen geven. Daarom richtte de provincie CIAGO op. Het Centrum voor Innovatief Agrarisch Ondernemen bouwde intussen een sterke portfolio uit. In 2023 werken we aan een krachtig label en een producentenplatform. Een noodzaak. De economische haalbaarheid van nieuwe ontwikkelingen wordt nu eenmaal sterk bepaald door markt en verkoop.

Korte keten

Het groeiende bewustzijn voor de ecologische voetafdruk heeft een positieve impact op de populariteit van producten van eigen bodem. Het marktaandeel van de korte keten groeit. Met gerichte promotie en het digitaal platform 'Limburg smaakt naar meer' versterken we ook in 2023 de directe relatie tussen klant en leverancier van hoeve- en streekproducten.

Droogte Innovatie Fonds

Water is en blijft een belangrijke productiefactor in de land- en tuinbouw. Met het Droogte Innovatie Fonds (DIF) maken we de primaire productie meer robuust tegen de klimaatverandering. Het fonds geeft impulsen aan de sector en aan de onderzoekscentra. Hiermee kunnen ze innovatieve oplossingen bedenken en testen voor periodes van langdurige droogte.

Tegelijk blijven we inzetten op een maximale ruimtelijke integratie van de land- en tuinbouw in de omgeving en op het platteland. Dat gebeurt met gratis advies over landschapsintegratie en met ons project 'Boeren planten bij boeren'.

De bestrijding van bacterievuur zetten we verder met het provinciaal meldpunt en de terreinacties.

Plattelandsprogramma

Het nieuwe plattelandsprogramma PDPO voor de nieuwe programmaperiode 2022-2026 komt stilaan uit de startblokken. Begin november lanceerden we de oproep voor de vorming van Leader-groepen. Vanuit onze expertise tijdens de voorbijge programmaperiodes ondersteunen we de Limburgse gemeenten en plattelandsactoren bij de vorming van een Plaatselijke Groep en de opmaak van een Ontwikkelingsplan. Drie thema's komen hierbij aan bod: leefbare en levendige dorpen; lokale landbouwproductie en -afzet; biodiversiteit en landschapskwaliteit.

Toeristische ondernemers versterken

In 2022 herbevestigde Limburg zijn sterke marktpositie als bestemming voor dichtbijvakanties. In de zomermaanden noteerden we meer dan anderhalf miljoen overnachtingen. Goed voor een bezettingsgraad van meer dan 70 %.

De fietscijfers van de zomer van 2022 zijn ongeëvenaard. De fietstellers registreerden meer dan 1,3 miljoen fietstoeristen, 20 % meer dan vorige zomer.

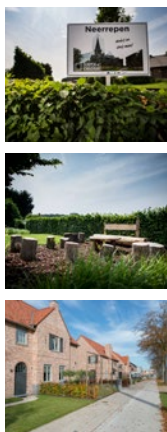
Sterke bestemmingspromotie en sterke ondernemers

Het toeristisch ondernemerschap staat echter voor bijzondere uitdagingen: de hoge energieprijzen, de inflatie op recordhoogte, de moeilijkheid om geschikt personeel te vinden. Reden te meer om in 2023 samen met Visit Limburg schouder aan schouder te staan met onze toeristische ondernemers. Zodat onze gasten kunnen blijven genieten van een onvergetelijk verblijf in Limburg.

De bestemmingspromotie van Visit Limburg belooft opnieuw spraakmakend te worden. Vanaf het voorjaar rollen we ze uit over diverse online en offline kanalen. Het magazine Gast heeft al vanaf de lancering een groot lezersbereik. Volgend jaar gaat het zijn tweede jaargang in. Met het toeristisch ondernemersprogramma blijven we de toeristische ondernemers versterken. In de eerste plaats met succesvolle instrumenten zoals professionaliseringstrajecten, masterclasses, het Leisurfonds en de investeringsubsidies voor een sterkere beleving in de logies.

EFRO

Dankzij EFRO schakelen we zelfs nog een versnelling hoger. Met een intensief impulsprogramma inspireren en ondersteunen we toeristische ondernemers om economische meerwaarde te creëren via een aangepast aanbod in fiets- en zorgtoerisme.

2023 - Weerbaar.
Waakzaam. Wendbaar.

Fietsroutenetwerk

In het fietstoerisme is en blijft het Limburgse fietsroutenetwerk de parel aan de kroon. De populariteit van ons fietsroutenetwerk creëert een duurzame verbinding tussen 42 gemeenten en rijgt alle Limburgse troeven aaneen tot één sterk toeristisch product: Limburg. We blijven waken over de kwaliteit, het comfort en de veiligheid op het 2000 km lange fietsroutenetwerk. Dat doen we met een nieuw digitaal monitoringssysteem, met de provinciale arbeidersploeg, met de inzet van 2 ploegen vanuit het maatwerk én met investeringssubsidies voor de gemeenten.

Met innovatieve ingrepen creëren we in 2023 en 2024 bovendien een nieuw aanbod van fietsbeleving. Het ontwerpproces van Fietsen Onder De Grond en Fietsen door Terhills is gefinaliseerd. De uitvoering van deze twee spraakmakende projecten start in 2023.

Het Fruitspoor

Ook de ontwikkeling van het Fruitspoor nadert de fase van realisatie. Het Stationsplein in Borgloon transformeert naar een belevingsvolle uitvalsbasis: voor het fruitspoor, de lokale wandelwegen én de bestaande kunstwerken van Kunst in de Open Ruimte. De werken starten in het voorjaar.

Het definitieve tracé van het Fruitspoor tekenen we uit in overleg met de gemeenten en diverse stakeholders. Het Fruitspoor evolueert zo tot een economisch en ecologisch hefboomproject voor de regio én voor Limburg. De eerste kilometers worden volgend jaar aangelegd. Met de ontwikkeling van een culinaire identiteit voor Haspengouw trekken we de fietsbeleving bovendien door tot in de horeca. Ook Kunst in de Open Ruimte in Borgloon wordt sterker verbonden met de ontwikkeling van het Fruitspoor.

Erfgoed beleefbaar maken

Be-MINE PIT

De architecturale vormgeving van het pad van de mijnwerker voor be-MINE PIT is nagenoeg afgerond. Het mijnbelevingscentrum brengt niet enkel het industrieel erfgoed tot leven. Het vertelt ook het menselijk verhaal van de mijnwerker en de immigratie. Daarnaast geeft het een doorkijk op de impact van de mijnindustrie op de socio-economische ontwikkeling van Beringen, Limburg en de Euregio.

Deze verhaallijnen zorgen voor een beklijvende beleving. De combinatie van be-NATURE en

be-MINE PIT creëert een perfecte symbiose tussen erfgoedconsolidatie en -beleving. Hierdoor maken we het aanwezige industrieel erfgoed in zijn totaliteit beleefbaar. Door een geïntegreerde ontwikkeling creëren we een all-inbeleving op de grootste mijn-erfgoed-site van Europa. Met het Kolenspoor trekken we die beleving door naar de ruime Limburgse omgeving: van Beringen tot Eisdien. Momenteel onderzoeken we of volgend jaar al een prelude op het mijnbelevingscentrum kan worden gerealiseerd.

Herbestemming begijnhof

De herbestemming van het begijnhof in Hasselt schakelt volgend jaar een versnelling hoger. De aannemer bereidt momenteel de uitvoering voor. Daarna starten de restauratie- en herwaarderingswerken in de begijnhofwoningen en het Poortgebouw. De authentieke elementen in de gebouwen worden hierbij in ere hersteld. Nieuwe toevoegingen vormen een weerspiegeling van het verleden. Daarna vormen we de volledige binnentuin om tot een openbaar kloppend hart. Een groene, dynamische ontmoetingsruimte die voor iedereen toegankelijk is. Een panoramische toren laat het begijnhof letterlijk weer in het oog springen van buitenaf. Op deze manier komt de site opnieuw tot leven als een oase van rust, erfgoed en educatie midden in het centrum. Een nieuwe opening in de Witte Nonnenstraat verbetert de bereikbaarheid.

Erfgoedinstrument Extra²

In 2023 wordt ook de hefboom van ons erfgoedinstrument Extra² zichtbaar. Limburg is partner van Liberation Garden in Leopoldsburg dat volgend jaar de deuren opent. De ontwerpfase van de andere projecten loopt volop. Denk hierbij aan het Rendierjagerspad in Zonhoven en het toeristisch centrum van de Graven van Loon in Borgloon. We zetten ook ons impulsbeleid verder op vlak van behoud, consolidatie en beleefbaar maken van kleinschalig erfgoed. Met 'Jong redt oud' maken we onze jongeren bewust van ons rijke verleden zodat het ook in de toekomst blijft bestaan.

Steden en gemeenten begeleiden

Met het Kenniscentrum Limburgse steden en gemeenten informeren en begeleiden we de Limburgse gemeenten rond specifieke thema's en onderwerpen. Dit gebeurt vraaggestuurd in functie van de behoeften van de lokale besturen. Maar het initiatief kan ook van het kenniscentrum zelf uitgaan.

Het voorbije jaar konden de Limburgse steden en gemeenten ook opnieuw een beroep doen op onze opdrachten centrale PROCLIM. Dit traject zetten we ook de komende jaren verder vanuit de Directie Facilitair Beheer. En dat via een strategisch aankoopbeleid en een doordachte aankoopvisie: duurzaam, efficiënt én proactief.

Processen en structuren optimaliseren

De raamovereenkomsten die de centrale aankoopdienst beheert, resulteren in kostenbeheersing en administratieve vereenvoudiging. Een extern consultancybureau werkt dit jaar bovendien een ICT-visie uit voor onze organisatie. Het doel? Ons aanbod maximaal afstemmen op de noden, zodat ICT als een strategische meerwaarde kan fungeren. De komende jaren stippelen we de implementatie van de ICT-visie verder uit om tot een futureproof oplossing te komen.

Technologische vernieuwingen

Organisatiebreed voeren we een aantal technologische vernieuwingen door. We vervangen de huidige telefonieoplossing door een oplossing op basis van MS-Teams. De nieuwe Midoffice-omgeving wordt ook verder geïmplementeerd. Zo vormen we een aantal eigen ontwikkelde applicaties om naar processen binnen deze Midoffice-omgeving of nemen we ze op in andere standaardapplicaties. Op termijn faseren we alle eigen ontwikkelde applicaties uit.

Ook op het vlak van security starten een aantal projecten zoals de vernieuwing van de firewall.

Provinciale domeinen ondersteunen

We blijven in 2023 investeren in Dommelhof als broedplaats voor creatief talent en voor podiumkunsten. C-TAKT heeft als internationale werkplaats een sterke positie in de podiumkunsten opgebouwd. Heel veel talent stroomt vanuit deze werkplaats door naar het podium zoals op Theater op de Markt.

Provinciaal Domein Bokrijk positioneert zich als het 'Central Park' van Limburg. Een groene oase waar jaarlijks meer dan een miljoen bezoekers genieten van natuur, erfgoed, vakmanschap en recreatie.

Dat willen we voortzetten in 2023. We voeren een investeringsprogramma van 3 miljoen euro uit. 1,1 miljoen hiervan is voorzien voor de uitvoering van het Masterplan Groen. Ook in de planning? De heraanleg van de inkom en de kasseiendreef aan Poort Heers. Die sluit aan op een nieuw aan te leggen en toegankelijke wandellus in het museum. Het nieuwe eigentijdse onthaal met toegankelijke faciliteiten onderstreept de gastvrije ontvangst die Bokrijk bezoekers wil bieden.

In 2023 viert het Openluchtmuseum trouwens zijn 65ste verjaardag. Dat gaat niet onopgemerkt voorbij. In april heropent het museum een volledig museumdorp. De historische gebouwen en de collectie uit de dorpskern van museumdeel Haspengouw werden vakkundig onderzocht, gerestaureerd en geconserveerd.

Vanaf de start van het nieuwe museumseizoen maakt de bezoeker er kennis met het dagelijks leven in Zuid-Limburg anno 1900. Dit via de vertrouwde Living History-werking en een uniek zicht op deze tijdsperiode. De bezoeker krijgt ook een kijk op de werking achter de schermen én staat oog in oog met het 21ste-eeuwse makerschap.

De Campus van het Vakmanschap in het Kasteel van Bokrijk blijft dé plek van waaruit vakmanschap, erfgoed en innovatie via kruisbestuiving bezoekers en gebruikers inspireren.

In het verlengde van het Fruitspoor werken we aan een duurzame verbinding tussen het Provinciaal Domein Nieuwenhoven en het Speelhof en bij uitbreiding het stadscentrum van Sint-Truiden. De werken aan het nieuwe bezoekerscentrum starten volgend jaar. Het gebouw wordt multifunctioneel én duurzaam – dankzij een combinatie van de educatieve werking en de functionele ruimtes voor het personeel en groenarbeiders. Architecturaal is het centrum een parel. Het wordt gebouwd als een zwevende vlonder boven de vijver. Ook de historische dreef wordt hersteld. De hondenweide krijgt een landschappelijke upgrade en de speeltuin een nieuwe inrichting.

Campus Diepenbeek transformeren

De transformatie van de universitaire campus Diepenbeek zet zich in 2023 onverminderd verder. Campus Diepenbeek wordt een belangrijk nieuw kruispunt in Limburg: met ruimte voor onderwijs, onderzoek, economische bedrijvigheid en recreatie. Drie deelcampussen – de Health Campus, de Bouwcampus en de Onderwijs-campus – worden met elkaar verbonden. Kruisbestuiving tussen de disciplines staat centraal en wordt het uitgangspunt van innovatie.

De Health Campus

De Health Campus is volledig uitgetekend. Hij wordt een innovatiekruispunt voor gezondheidszorg. In het voorjaar vragen we de omgevingsvergunning aan voor het poort- en parkeergebouw. Dat is verbonden met een voetgangersbrug. Via aanbesteding gunnen we de aannemer, die samen met de ontwerper het bouwteam vormt. Bij een normaal verloop van de vergunningverlening starten de werken in het najaar van 2023.

Business District

Om de keten van kennis, onderzoek en valorisatie te vervolledigen, voorzien we een nieuw Business District voor start-ups en vooral scale-ups in de gezondheidszorg. Dat district komt naast de derde vleugel van BioVille en achter de incubator. Ook de gecontracteerde acquisities van de POM krijgen hier een uitvalsbasis.

Bouwcampus 2.0

De Bouwcampus 2.0 groeit uit tot een ecosysteem voor bouwinnovatie. Het nieuwe gebouw wordt modulair. Naast een vast gedeelte heeft het ook een aanpasbaar compartiment dat naargelang de noden kan uitbreiden of inkrimpen. Op die manier evolueert de campus naar één grote demo voor digitaal en circulair bouwen. Het is ook de thuisbasis van het XR-huis (eXtended Reality-huis) en andere activiteiten van de kennisinstellingen. De campus krijgt in 2023 een parkeergebouw. Dat lost op korte termijn de grote parkeerdruk op. De selectieprocedure voor de aanstelling van het bouwteam voor het modulaire gebouw start in het voorjaar van 2023.

Limburg economisch uitbouwen

Op de voormalige Ford-site in Genk wordt er volop gewerkt aan een gloednieuwe en ambitieuze logistieke campus met internationale uitstraling. De Logistieke Campus wordt hét uithangbord van de Limburgse logistiek. Samen met de aanwezige en omringende mature logistieke industrie zetten we in op digitalisering, innovatie, samenwerking en kennisdeling. POM Limburg en de Stad Genk kopen voor deze campus 4,5 hectare grond aan. De aankoopakte hiervan wordt in januari verleden.

POM Limburg is ook actief betrokken in het Thorpark. Een uniek ecosysteem dankzij de combinatie van onderzoeksinstituten, startende en groeiende bedrijven en wereldspelers in de energiesector, maakindustrie en smart-city-applicaties. Met de bouw van de FacThory

realiseren we hier een Maakcampus. FacThory is een multifunctioneel gebouw op maat van productiebedrijven. Het bestaat uit productie-eenheden, laboratorium- en testruimte én kantoren waar bedrijven ruimte kunnen huren en pilot-contractproductiediensten worden aangeboden.

POM Limburg is daarnaast betrokken bij de ontwikkeling van Campus Noord. De provinciale ontwikkelingsmaatschappij werkt inhoudelijk rond twee sporen die de troeven van Noord-Limburg verder uitspelen. Zo is POM Limburg initiatiefnemer van de Zero Emission Mobility Campus in Lommel. Dit project versnelt de transitie naar een emissievrije mobiliteit. In de opgestarte kunststofcommunity in Noord-Limburg delen stakeholders dan weer kennis en inzichten om de Limburgse kunststofwaardeketen te verbeteren.

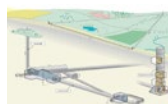
Deze grote ambitie op vlak van infrastructuur is noodzakelijk om een innovatiesprong te maken. Limburg heeft in Vlaanderen nog altijd een achterstand in de creatie van toegevoegde waarde. Die kloof overbruggen is ook de doelstelling van de sectorwerking van POM Limburg. In acht sectoren neemt POM Limburg het voortouw om bedrijfs- en sectorgroei te versterken en te versnellen. Met name de sectoren energie, digitale economie, digitale, logistiek, creatieve economie, circulaire economie, bouw en maakeconomie.

Hiervoor brengt POM Limburg bedrijven, kennisinstellingen en overheden samen. En initieert het projecten die de Limburgse economie digitaal en koolstofarm maken. Deze werking genereert ook hefboomprojecten zoals Boost Bouw Limburg, QRM4.0, EMR H2 Booster ... Zij hebben een directe financiële impact voor de deelnemende bedrijven.

Economische hefboomen creëren

Met de provinciale innovatiepremie geeft provincie Limburg een financiële impuls aan de samenwerking tussen twee of meer bedrijven die nieuwe toegevoegde waarde creëren door hun expertise samen te brengen. Volgend jaar lanceren we opnieuw twee projectoproepen.

De Einsteintelecoop kan het grootste hefboomproject sinds decennia zijn. Samen met de projectpartners werken we volgend jaar het kandidaatdossier af. De definitieve beslissing van de toekomstige locatie valt in 2024. Het project zal zo'n twee miljard euro aan investeringen opbrengen en ook 500 directe en 1150 indirecte jobs.

Retail ondersteunen

Op het vlak van retail zijn alle 'NaardeKern'-trajecten volledig afgerond. Zowel voor de kleinstedelijke gebieden als drie landelijke gemeenten. Volgend jaar implementeren we nog een aantal acties en projecten, met provinciale steun. In april organiseren we samen met de andere Vlaamse provincies opnieuw de 'Maand van de Markt'. Vanaf volgend jaar ondersteunen we ook gebieden die met een hoge leegstand kampen. We helpen hen vraaggericht bij het ontwikkelen van een visie om hun gebied te revitaliseren.

Europese programma's operationaliseren

Met de projectenoproep van september ging het EFRO-programma effectief van start. Begin 2023 start het ESF-programma. Hiermee activeren we eindelijk het gereserveerde Europese budget van de transitieregio. Bij de eerste oproep zijn er 26 projectaanmeldingen ingediend. Samen goed voor een investeringsbudget van 123 miljoen euro.

18

Ook het Interreg-programma Vlaanderen-Nederland ging intussen effectief van start. Het Interreg Maas-Rijn-programma schiet in het voorjaar 2023 uit de startblokken. Met ESF zetten we een nieuwe stap in de realisatie van een inclusief Limburg. De impulsen voor de verdere groei van de Limburgse arbeidszorg en sociale economie zetten we onverminderd verder.

De operationalisering van deze Europese programma's geeft een heel sterke impuls aan de uitvoering van SALKturbo. 61 projecten met een investeringsvolume van 162 miljoen euro ontvingen eerder het groene SALKturbo-label. We kunnen hen nu vlot loodsen naar het meest relevante financieringsinstrument.

Weerbaarheid. Waakzaamheid. Wendbaarheid.

U merkt het: ze zijn volop aanwezig in ons beleid voor 2023. Samen kunnen we de realiteit naar onze hand zetten. Samen kunnen we Limburg wapenen voor de toekomst.

Weerbaar. Waakzaam. Wendbaar.

Apotheek

provincie Limburg
Universiteitslaan 1
BE-3500 Hasselt

limburg.be